Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза! *Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!*

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ
Адрес: Йошкар-Ола, Совет пӧрт „Ямде лий" редакций.

Пионерский звеналаште каҥашаш

Сергей Миронович Киров

1934 ий первой декабрьыште троцкистский бандитын предательский пуляже дене партий ден пашазе классын йӧратыме Сергей Миронович Кировын илышыже кӱрльӧ.

Киров йолташын пӱтынь илышыже мемнан элыште социализм ыштымаш деве чот кылдалт шоген. Чыла вийжым тудо шемер калыкын пиалже верч кучедалмашке пуэн.

С. М. Киров Уржум олаште, Костриков Миронын йорло ешешыже шочын.

Сережан ныл ияш лиймекше, ачаже Уралыш пашам кычалын каенат, тужакын увер деч посна йомын.

Сережан аваже кум эргышт-шамычым пукшен керташлан тӱрлӧ нелэ пашам ыштен. Но утыжым нелэ паша тазалыкшым пытара, тудо чахотко чер дене кола.

Аваже колмек, шым ияш Сережам приютыш пуртат. Тыште нуным пеш начар пукшеныт, изиш йоҥгылыш лиймылават кыреныт. Приютышто илымыже годым Сережа школыш пура. Тудо отлично тунемеш. Школ пытарымек, лучко ияш Костриковым казанский низший технический училищыш пуртат.

Тиде училищыш шукыжым нужна рвезе-шамычым гына пуртеныт. Но вивын коклаштат Костриков[illegible]эн нужна илыше[illegible]улмаш.

С. М. Киров. (Скульптор З. Вилекскийын пашаже).

С. М. Кировым злодейски пуштмо кечылан 4 ий темме лӱмеш

С. М. Киров ВКП(б) XVII-ше с'ездын трибунышто. (Снимкым 1934 ийыште ыштыме).

Сережа шинчымаш налаш чот тыршен. Шуко ий нелын илымаш тудын пеҥгыдылыкшым пытарен кертын огыл. Тудо моло деч сайын тунемын. Йолташышт-шамыч деке пеш чутко да внимательне лийын. Ик йолташыже вургем уке дене школыш коштын огыл. Сергей шуко вийжым пыштен, шке ыштыме моторжым ужаленат, оксаж дене йолташыжлан вургемым налын пуэн.

Изинекак тале самырык волноватлаш тӱҥалын: „Молан теве икте нимом ыштыде тӧраланен ила, весе канышымат огеш шинче да пеш йорлын ила?". Тыге тудо ик шке йолташыжлан серен.

Каникул жапыште Уржумышто Костриков политический ссыльный-шамыч деке чот лишемеш. Тудо нунын дене шуко каҥаша, революционный литературым шаркала, стеклографым ышта да тушан листовко-шамычым печатлен пазар площадьыш кышка. Казаньыште Сергей Костриков подпольный студенческий кружок дене кылым кучаш тӱҥалын.

Сергей Миронович шкаланже революционный большевик корным ойырен. Ленин-Сталин пашалан служитлен, тудо илышыже мучко тиде корно дене каен. Технический училищым пытарымек, Костриков царский самодержавий ваштареш кучедалаш Сибирьышке кая.

1905 ийыште Томскышто тудо вооруженный демонстрацийым организоватла. Жандарм кашак демонстрацийым шалатен колтат, пашазе-шамычым лупш дене кыреныт, организатор-шамычым арестоватленыт.

Кок тылзе гыч полицийлан арестованный шамычым колташыже верештеш. Нимом каласыде нуно пеҥгыдын шогеныт. Сергей Миронович полиций деч Киров фамилий деве шылын илен.

Подпольный типографийым организоватлымылан Киров йолташым вашке тюрьмаш петырат. Томский тюрьмаште тудо кок ийым эртарен. Тужеч лекмек, полицийын преследованийже деч утлаш Кавказышке каен. Владикавказыште (кызыт Орджоникидзе ола) Сергей Миронович пеш йӧсӧ условийыште жандарме дене поктен колтымо подпольный организацийым пашашке угыч шогалта.

Октябрьский революций деч вара Киров йолташ Северный Кавказ ден Закавказийыште Советский властьым ыштымаште ик тале организатор лиеш. 1918 ийыште Астраханьым аралымаште Сергей Мироновичын заслугыжо пеш кугу лийын. Тудо йошкарармеец ден моряк-шамычым кучедалмашке кӧлталеш, добровольческий отряд-шамычым ышта, калыкым интервент-шамыч ваштареш кучедалмашке организоватла.

Гражданский сар пытымек тудо бакинский партийный организацийым вуйлата, Бакусо нефтяной промысел-шамычым пашашке шогалта.

1926 ийыште партий тудлан ленинградский партийный организаций вуйлатымашым поручитлэ.

Ленин олам элын индустриальный базышкыже савыраш—тыгай задачым Киров шке ончыланже шында. Ленинградысе кугу завод-шамычын пашаштым кече еда ончен шога.

Сергей Мироновичын лӱмжӧ Северыште ыштыме шолдыра строительстве дене кылдалт шога.

Тудын кӱштымӧ почеш Хибинский тундрышто апатит ыштымаш индустриальный гигант пашам ышташ тӱҥалын. Тудын инициативыже дене Мурманскыште кол кучымо промысел-шамыч ышталтыныт. Мурманский флот Кольский полуостровышто кугу поянлыкым—той, кӱртньӧ руда, никель, свинец улмым пален налын. Тудын участийже дене Ленинград да Балтийский теҥгызым Северный Ледовитый океан дене ушен шогышо Сталин лӱмеш Беломорско Балтийский канал ышталтын. Сергей Миронович кеч могай паша отраслыштат эре лийын, кӱлеш голышым пуэн шоген.

Йоча-шамычым Сергей Миронович шокшын йӧратен. Тудын ойжо дене йоча-шамычлан у школла, дворец, театр-шамыч ышталтыныт.

Киров йолташ Ленин-Сталин паша верч да мировой революций пашалан келгын да мучашдымын преданный лийын шоген. Тудо калыкын тушманже ваштареш нойыде кучедалын. Садлан калык тушман-шамыч тудлан ужын кертдымын сыреныт. Шакше иуда Троцкийын заданийже почеш, фашистский агент-шамыч: Зиновьев, Каменев, Бухарин ик еҥым шке бандит кашакышт гыч пламенный большевикым—Киров йолташым пушташ колтеныт.

Родной Мироновичын колымыжо чыла партий, чыла эллан пеш кугу, келге ойго лие. Фашистский пуштшо-шамычын шакше пашаштлан мемнан партий революционный бдительностьым кӱшкӧ кӧлталме дене вашмутым пуэн. Троцкистско-зиновьевский бандит кашакын кишке пыжашыштым шалатыме, нунын вуйлатыше-шамычыштым пытарыме.

Пламенный, лӱддымӧ большевик, путырак сай еҥ Сергей Миронович Киров нерген шарнымаш шемер калыкын шӱмыштыжӧ курымеш илаш тӱҥалеш.

Сталин, Киров, Каганович да Микоян йолташ-шамыч парад гыч пӧртылыт.

102

ВЛКСМ ЦК-ын Пленумжо нерген

ИНФОРМАЦИОННЫЙ УВЕРТАРЫМАШ

19—22 ноябрьыште верысе комсомольский организаций секретарь-шамычын участвоватлыме дене ВЛКСМ Центральный Комитетын Пленумжо лийын.

ВЛКСМ ЦК Пленум ВЛКСМ ЦК пашаеҥ О. П. Мишакова йолташын заявленийжым разбиратлымын результатше нерген да ВЛКСМ ЦК-ште пашан положенийже нерген М. Ф. Шкирятов йолташын докладшым колыштын да каҥашен. Тиде вопрос дене Пленум ӱлнӧ публиковатлыме соответствующий решенийым приниматлен.

Комсомолым вуйлатыме шотышто йоҥылыш- шамычым ыштыме верч А. В. Косарев, С. Я. Богачев ден В. Ф. Пикина йолташ-шамычым Пленум ВЛКСМ ЦК секретарь пост гыч сниматлен да нуным ВЛКСМ ЦК состав гыч луктын, П. А. Вершков йолташым ВЛКСМ ЦК состав гыч луктын да И. Н. Белослудцев йолташым ВЛКСМ ЦК ОРКО вуйлатыше пост гыч сниматлен.

Пленум ВЛКСМ ЦК-ын первой секретарьжылан Н. А. Михайлов йолташым да ВЛКСМ ЦК-ын секретарьже-шамычлан С. Е. Захаров, О. П. Мишакова ден Г. П. Громов йолташ-шамычым сайлен.

Пленум ВЛКСМ ЦК бюром Н. А Михайлов, С. Е. Захаров, О. П. Мишакова, Г. П. Громов, Н. Н. Романов, Е. П. Волкова ден В. А. Александров йолташ-шамыч составаным сайлен.

ВЛКСМ ЦК VII Пленумын пунчалже

ВЛКСМ ЦК Пленум пунчалеш:

а) внутрикомсомольский демократийым грубо пудыртымо верч, тидыже тыште лийын: комсомол ЦК секретарь-шамыч ВЛКСМ ЦК-ын пашаштыже благополучно огыл улмо нерген рядовой пашаеҥ-шамычын чыла сигналышт дек соҥгыра да йылмыдыме лийын кодыныт;

б) ВЛКСМ ЦК-ын пашаштыже ситыдымашым тӱжвак лукташ тӧчышӧ, комсомолын честный пашаеҥжешамыч дек бездушно-бюрократически да тушманлын относитлыме да ик эн сай комсомольский пашаеҥ дене расправа верч (Мишакова йолташын пашаже);

в) морально разложитлалтше, чарныде йӱшӧ, партий ден комсомоллан чуждый элемент-шамычым покровительство да двурушнический элемент-шамычым укрыватлыме верч:

1) А. В. Косарев, С. Я. Богачев ден В. Ф. Пикина йолташ-шамычым ВЛКСМ ЦК секретарь пост гыч сниматлаш да нуным ВЛКСМ ЦК состав гыч лукташ.

2) П. А. Вершков йолташым ВЛКСМ ЦК состав гыч лукташ.

3) И. Н. Белослудцев йолташым ВЛКСМ ЦК ОРКО вуйлатыше пост гыч сниматлаш.

4) ВЛКСМ ЦК-ын первой секретарьжылан Н. А. Михайлов йолташым да ВЛКСМ ЦК секретарь-шамычлан С. Е. Захаров, О. П. Мишакова ден Г. П. Громов йолташ-шамычым сайлаш.

5) ВЛКСМ ЦК бюром Н. А. Михайлов, С. Е. Захаров, О. П. Мишакова, Г. П. Громов, Н. Н. Романов, Е. П. Волкова да В. А. Александров йолташ-шамыч составаным сайлаш.

МЕМНАН ДЕКЕ С. М. КИРОВ ТОЛЫН

Мый изиэм годым Большая Пушкарскаясе 21 номеран йоча садыш коштынам. Ик гана мемнан воспитательница Иля каласен:

— Кызыт мемнан деке Киров йолташ толеш.

Кастен, куд часлан мемнан йоча садыш ала кӧ звонитлыш. Ме омса воктен, кок могырыш шогална, кидыштына изи флаг-шамычым налмек, ик жап шып шоген улына.

Омса почылто да пурыш... Мо тыгае... Повар Вася кочана пурен шогалын! Тудо нимомат шинчен огыл, садланак тыге торжественно вашлиймылан пеш ӧрын. Ме шӱлыкан лийын комнаташке каен пытышна.

Вич минут гыч звонок уэш йоҥгалтын. Ындыже омса дек иктат миен огытыл. Но, тиде гана лач Киров йолташ пурен. Тудо ужар картуз дене, куштылго пальтоан, нарынче кеман, пеш весела ыле. Ме чыланат копанам ваш кырен улына. Флажок - шамычым налмек „Интернационалым" мураш тӱҥална. Кироват мемнан дене пырля мурен.

Ме маршироватлаш тӱҥална. Киров первой мемнан коштмынам ончен, а варажым первой рядышке шогалын да мемнан дене пырля коштын. Коштын ситарымек, чыланат столовойышко кайышна. Кироват миен. Ме, чывиге-шамычым налын йыр пӧртмыш семын, тудын йыр пӧртын улына.

Вот ме столовойыш пурышна, а Кировлан шинчаш вер уке—мемнан пӱкеныш от шич, очыни! Тунам ме Кировлан кум кугу пӱкеным кондышна. Тудо иктышкыже шинчын, кокытшым шкедекше шупшылмек эн изи йоча-шамычым шынден.

Сергей Миронович мемнан дене пырля когыльым кочкын, йомакым колтен. Кок йомакшым мый але мартеат шарнем: иктыже тран мераҥ нерген, тудо мераҥын пылышыже кӱрлын, почшо камбозын, а весыже—мишка косолапый нерген, тудо—мукш омарта гыч мӱым шолыштын.

Варажым „Пограничники" пьесым модын улына. Киров главный пограничник лийын, а ме тудын полышкалышыже лийын улына. Мемнан дене Киров ятыр жап модын, варажым прощатлаш тӱҥалын да кажныжым черет дене кӱшкӧ нӧлтен. Мыйымат вуйжо деч кӱшкӧ нӧлтен, вара эркын кӱвар ӱбак волтымек, кидем кормыштен.

Ме флаг-шамычым налын, Киров дене пырля уремыш лекна. Тудо автомобильыш шинче, мланна кидшым рӱзыш да кудал колтыш.

Мый кызыт 4-ше классыште тунемам, Сергей Мироновуч Кировым чӱчкыдын шарнем. Мыйын тудын гае эре весела лиймем да сай тунеммем шуэш. Вет Киров кажне пионер деч сайын тунемаш требоватлен.

Люся Кирик.

Ленинград олан Петроградский районысо 28-ше №-ан школ

Границе вес велне

Китайский войска Кантон ола тӱрыштӧ

Китайский войска Кантоныш контрнаступленийым умбакыже шара. Китайский войскан посна отрядше-шамыч ола тӱрыш шуыныт. 21 ноябрьыште ола лишне виян артиллерийский кредалмаш лийын.

Кантон-Коулунский кӱртньӧ корно районышто китайский партизан - шамыч да вооруженный калык отряд-шамыч действоватлат. Нуно японец - шамычлан кугу йомдарымашым ыштат.

Кантон деч югыштыла китайский партизан-шамыч виян кредалыт. Партизан-шамыч Шилун коклаште кӱртньӧ корно линийын ужашыжым шалатеныт.

Пытартыш кечылаште кредалмаште 4.000 японский салтакым пуштмо да 2.000 салтакым пленыш налме. Нунын 200 пулеметыштым, 6.000 артиллерийский снарядыштым шупшын налыныт.

Манчжурийыште антияпонский восстаний

Уайларыште (Западный Манчжурий) 15.000 еҥан монгольский войска японский власть ваштареш восставатлен. Восставатлыше-шамыч ик-мыняр „японский офицер-шамычым пуштыныт да шуко продовольствым, военный снаряженийым шупшын налыныт.

Восставатлыше - шамыч китайский партизан-шамыч дене ушнен, японец-шамыч ваштареш кредалаш ямдылалтыт.

Чиен шӱштӧ у сумкам,
Оптен тушко газет-
влакым,
Журнал ден письма-
влакым,
Кая писын ошкылал
Почтальонна колхозлаш.

Конда тудо у уверым,
Ялыш, ешыш куанымашым,
Кумда элын тӱрлӧ вер гыч
Мемнан деке серыш влакым.

Колтат серышым Москва
гыч,
Украин гыч, Север вел гыч,
Пограничник граница гыч,
Колта летчик чоҥешты-
ма гыч.

Почтальонжо ошкылеш,
Мемнан пӧртышкӧ толеш,
Газет ден письмам лук-
теш
Да тыгерак ойлалеш:

„Нал тый серышым, Йыван,
А газетше Эчанлан,
Вот журналже Семонлан—
Конденам мый чылалан."

Ӱдырна Начи Москваште
Инженерлан тунемеш.
Эргынаже границаште
Шога элым аралымаште.

Возат нуно мыланна,
Возат нуно ешыштлан
Колхозлашке, шочмо ялыш
Серат нуно чылалан.,

Куанымашым, йывыртыма-
шым
Конден тышке пуметлан
Тылат тау, почтальон,
Почтальон Исай Онтон!

МАКС МАЙН.

Эчукын примерже

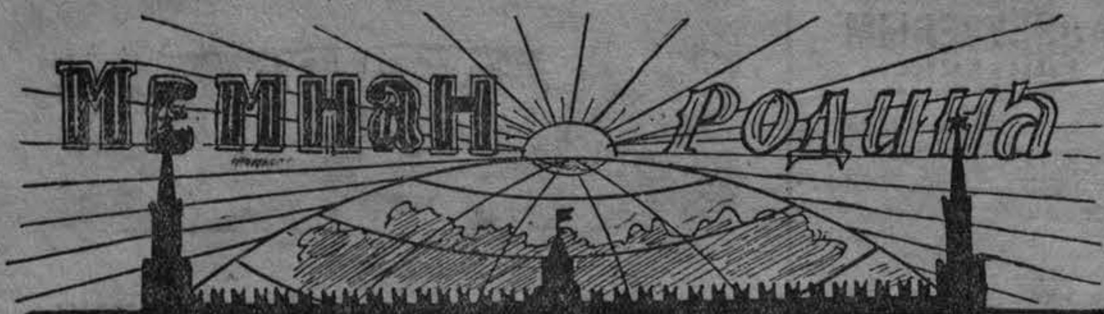
Тимофеев Эчук 7-ше классыште тунемеш. Тудо 1-ше чырыкым отлично да сай отметке дене тунемын пытарыш. Урокышто туныктышын ойлымыжым умылаш тыршен колыштеш. Мом ок умыло гын, тунамак йодеш. Яра жапым культурно эртара. Шашке, шахмат дене модеш. Шкенжым чистан куча. Сай тунеммыжлан шуко гана пӧлӧклалтын.

Моҥгыштыжат культурно илат. Окнаштыже занавес сакыме, тӱрлӧ сат-шамыч улыт. Эчук шке ешыжлан тӱрлӧ газетым йӱкын лудеш. Григорьев Витя.

Весьшӱргӧ пелэ кыдалаш школ, Морко район.

С. М. Кировым йоча-шамыч пеш йӧратеныт. Киров шукыж годым яра жапшым йоча-шамыч коклаште эртарен. Снимкыште: С. М. Киров Ленинградский пионер-шамыч коклаште.

Снимкыште: Хасан ер воктен кредалмаште участвоватлыше, Советский Союз Герой-шамыч: (шола гыч пурлашке) младший командир **И. М. Баранов** да 2-шо ранг военврач **Б. П. Бегоулев**.

Фото П. Трошкинын.

Пионер-шамыч шпионым кучаш полшеныт

Гриша Бородуля ден Виктор Буханов станцийыште поездым вученыт. Нунын дек ала-могай палыдыме еҥ толын да нунын дене кутыраш тӱҥалын. Кутырымо годым тудо чоялык дене—границе тыжечын мӱндыр мо?—манын йодын.

Пионер-шамыч пуйто нимом умлен огыт ул. Гриша йолташыжым шыпак шуралтен да чот ойлен: „Ларекыш кинде дек каем",—манын да каен.

Гриша станцийыште пограничник-шамычым кычал муын. Нунышт палыдыме еҥым кученыт. Варажым пале лийын: тудо ик иностранный элын кугу шпионжо улмаш.

Северо-западный границе.

ВКП(б) ЦК-ште

ВКП(б) ЦК-ын пунчалже почеш ВКП(б) ЦК-ан пропаганде да агитаций ден печать Отделыштым ик Отделыш—пропаганде да агитаций (устный да печатный) Отделыш ушымо.

Тиде у Отделын вуйлатышыжлан А. А. Жданов йолташым назначитлыме.

ПИОНЕРСК ОЛА

Пионерск ола—московский пионер-шамычын Ленинский комсомолын XX-шо идалыкшылан пӧлӧкышт. Тудо Дальний Востокышто Комсомольск-на Амуре олам ыштыше комсомолец-шамычын примерышт почеш ышталтеш.

— Мемнан ола Сталин йолташын 1904 ийыште ссылкыште илыме верыште, Новая Уда ял воктен ышталташ тӱҥалеш,—манын самырык строитель-шамыч решитленыт.

Москва гыч Новая Удашке пешак тора. Нуно йӧным муыныт: Московский пионер пӧртын куровечешыже, 50 квадратный метран верыште строитлаш тӱҥалаш ойленыт. Рельефым Новая Уда верысе гаймак ыштат. Строительный трестым организоватленыт. Строительствын начальникше—Цейтлин Н. Е., главный инженер — Водолазкин Витя, главный архитектор—Капелюш Лева.

меке эркын гына станцийыш лишемеш. Те у, палыдыме олашке пуреда. Вокзал ваштареш латкум пачашан гостинице пӧрт. Пӧрт ӱмбалне теле сад, ресторан уло.

Центральный площадьыште Павлик Морозовлан ыштыме памятник коеш. Тудым строительный трестын заказше почеш самырык скульптор-шамыч ыштеныт. Туштак площадьыште пионер Дворец уло. Тидым „архитектор" Лева Капелюшын проектше почеш Витя Водолазкин ыштен. Тудо олаште эн сӧрал пӧрт.

Маяковский уремын центральный магистральже 7-8 пачашан пӧрт-шамыч дене ышталтын. Оласе паркыште теннисный аллей-шамыч улыт. Мӱндырнак огыл—Уда эҥер. Тудо кӱ дене леведме сер кокла гыч эркын гына йога. Сер воктен пушеҥге-шамыч дене авырналтше шоссе. Пушеҥге

Пионерск ола. **Фото С. Васинын.**

Проект вашке лийын огыл, тудын нерген ятыр ӱчашеныт. Пытартышлан 9-ше классыште тунемше Боря Кленицкийын генеральный планже почеш самырык строитель-шамыч олам ышташ тӱҥалыныт.

Паша талын шолын. Чӧгыт йӱк шоктеныт, рубанке-шамыч шӱшкеныт. Пӧрт-шамыч, кӱвар, электростанций проектыште ончыктымо семын шке жапыштыже ыштен шукталтыныт.

Строительствылан Пионер пӧртын чыла лабораторийыштат — архитектор, радист, электрик-шамыч полшеныт. Самырык ботаник-шамыч олам ужарташ пушеҥге-шамычым ямдыленыт.

Стройкышто шкеныштын газет ден фотобюллетень лектыт. Самырык историк-шамыч Пионерск олан историйжым возат.

Автостраде дене курыш кӱзеда гын, те чыла олам ужыда.

Поезд туннель гыч лек-кокла гыч кок кӱвар-шамыч койыт. Нунын йымач эҥерысе трамвай, яхте, моторан пуш-шамыч эртат.

Ола воктен—аэродром. Лопка пасушто тӱрлӧ конструкциян аэроплан ден дирижабль-шамыч шотлен пытарыдыме шукын улыт. Ынде самолет дене ола ӱмбак кӱзена. Кӱшыч театр, кино, йоча саваторий, радиостанций-шамыч пеш сайын койыт. Кастен ола электрический тул дене волгалтеш. Гостинице гыч лӱмын ыштыме установко-шамыч музыкым, молымат передаватлат.

Тиде пиалан совет йоча-шамычын советский культурный олашт лиеш.

* *

Пионерск ола комсомолын чапле юбилейжылан жапыштыже шуын. Олам почмо лӱмеш лийше митингыште Лева Капелюшым (олан архитекторжо), Витя Водолазкиным (старший инженер), Лева Алибаевым, Светлана Островскаям, молымат премироватленыт.

М. Похвалова.

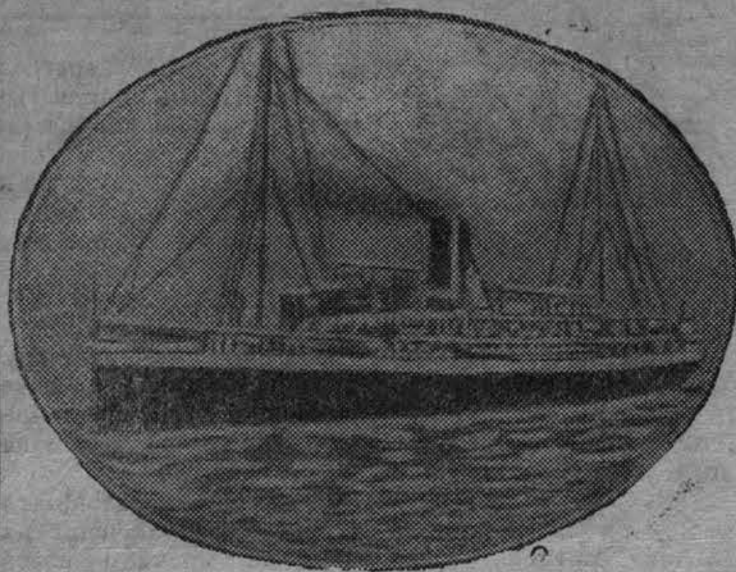
МЕЖДУНАРОДНЫЙ РЕКОРДЛАН ПРИЗНАТЛЫМЕ

СССР Центральный аэроклубын авиационно-спортивный комиссийже Тӱнямбал Авиационный Федераций (ФАИ) Президиум деч Советский Союз герой Валентина Гризодубова, Полина Осипенко да Марина Раскован рекордыштым вияш лийын дене мӱндӱркӧ чоҥештымаште („С" класс дене) международный ӱдрамаш рекордлан утвердитлыме нерген официальный увертарымашым налын.

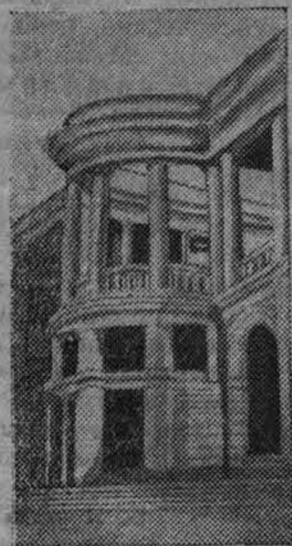
Пале, тиде героический чоҥештымаш сухопутный кок моторан „Родина" самолет дене Москва—Дальний Восток (Амгунь эҥер район) маршрут дене тений 24—25 сентябрьыште лийын.

Лӱдымӧ советский кум героиня-шамыч вияшын нигушак шичде 5.908 километрат 610 метрым чоҥештеныт.

(ТАСС).

Снимкыште: „Петр Великий" пароход.

Киевский пионерский Дворецын у корпусшо. Тушто Дворецысе чыла технический кружок-шамыч лийыт.

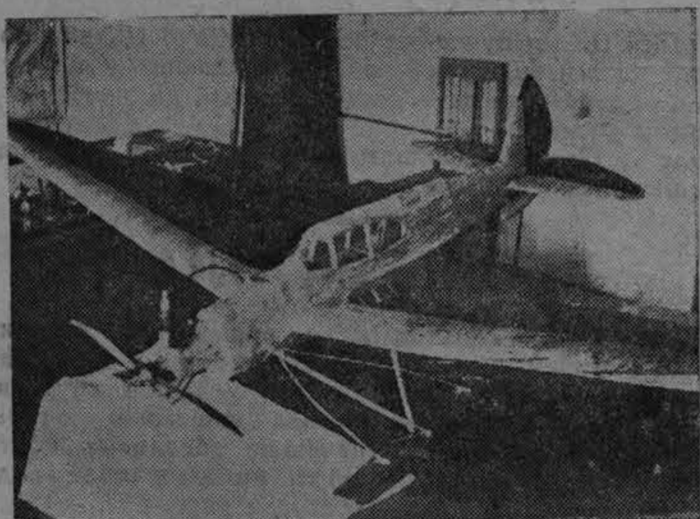
„Петр Великий" пароходын каютыштыжо

Ме „Петр Великий" пароходым вӱд йымач лукмо нерген возен улына ыле. Тудо 18 ий Шем теҥыз пундашыте киен, а кызыт славный эпроновец-шамыч тудым вӱд йымач луктыныт. Тудо пароход кызыт Одесса портышто шога. машинже-шамыч пудыргылын огытыл. Каютышто шогышо кровать-шамычыште никелировко аралалтын. Капитанын каютыштыжо шагат кия. Тудо 18 ий вӱд йымалне киен гынат, пеш сайын коштеш.

* *

„Петр Великий" пароходын капитанжылан Норов йолташ—дальный плаванийын капитанже назначиталтын. А суднан механикшылан—18 ий ожно тиде пароходыштак механиклан шогышо Герасименко йолташым назначитлыме.

103

Йошкар-Ола детский технический станцийсе авиамоделист Гживац Костян ВЛКСМ-ын XXI идалыкше кечын ВЛКСМ Мар обкомлан пöлöклымö бензиновый моторан авиамодельже.
Фото М. Чуршуковын.

Молан нуно начарын тунемыт

Мемнан Кой-Сола П К Ш-ын 6-шо классыште дисциплине ден посещаемость пеш начар. Тиде шотышто посна тунемше-шамыч мемнан классым ÿлыкö шупшыт. Вершинин Иван ден Ямбаршев Васлий лач тыгае улыт. Урокышто нуно ик гана шыпак огыт шинче: тöрштылыт, кычкырат, тыгеракын мланнат мешаят. Тиде велэ огыл, нуно эше ялыштат, корныштат хулиганак улыт: йолташыштым мыскылат, шортмеш кырат. Урокым ямдылен огыт тол, учительын ойжым йöршынат огыт колышт. Вет садланак кажне кечын кок плохым наледат.

Нунын нерген ме ятыр гана классный погынымашыштат, утренникыштат кутыренна. Но, нуно нимынярат тöрленен огыт ул. Тыге нуно мемнан школым ÿлык шупшыт.

Вершинин ден Ямбаршев, ме тендан деч пенгыдын йодына: те кунам советский школьниклан йöрдымö койышым кудалтеда?

Тунемше-шамыч.
Шернур район.

Мый кайык-шамычым пагалем

Ик гана школ гыч толшемла к и с а - шамычым ужым. Нуно сатыште „пит-пит-пит" манын мурен шинчат ыле. Киса-шамычын ойган мурыштым колыштмеке чот чаманышым. Кунам от чамане, вет нуно кунам кÿлеш тунам кочкышым муын огыт керт. Телым гын, кочкыш муаш утларак йöсланат. Тидым ушыш налын мöнгö толмеке кайык пукшашлан огам ямдылышым. Тушко шыл падрашым, нöшмым, кинде пудыргым эре оптем. Кайык-шамыч куанен кочкыт.

Михайлов Егор.
Пöт'ял пелэ кыдалаш школ, Сотнур район.

РАДИОУЗЕЛЫМ ЫШТЫШТ

Мемнан детдом дирекций тений радиоузелым ыштыктыш. Кызыт ме шкенан радиоузелын грамзаписше гыч тÿрлö сылне, куандарыше муро-шамычым, южгынам шкенан хоровой кружокын самодеятельный концертшым колыштына. Радиоузел ыштымылан йоча-шамыч пеш чот куаненыт.

Иванов Андрей.
Оршанке район, Люльпан детдом.

Мемнан канышна веселан эрта

Переменым ме пионер комнатыште пеш веселан эртарена. Лудаш тÿрлö газет, журнал улыт. Шахмат, шашке, биллиард, домино дене эре модыт. Адак кидым йыр кучен тунемше-шамыч „Мышеловка" модыш дене куанен модыт.

Фролов Саню.
Пектубай район, Чирке кыдалаш школ.

* * *

Мемнан школышто йоча-шамыч переменым йокрокын огыт эртаре. Мланна веселан канаш чыла условий уло: каныме верлан ик классым лÿмын ойрымо. Тушто чыла тÿрлö модыш (шахмат, шашке, домино, биллиард, молат) улыт. Газетла гыч тÿрлö уверым лудына. Патефоным колыштына.

Петров Иван.
Шернур район, Марий-Сола пелэ кыдалаш школ.

Анаграмме

Сырмекем ужат—
Лÿдын куржат,
Ик буквам кудалтет—
Куанен мунчалтет.

Иванов Миша.
Пекутбай район.

Шараде-шамыч

Пу пÿчмаште
Ужат кум буквам,
Кок букважлан
Кае ер ÿмбак.
Чыла ушо, палет шарадем
Луман шошо годым,
Толеш пеш умбач.

Алексеев Николай.
Морко район, Кугу Кожлаял ПКШ.

* * *

Первой слог—энгер,
Кокымшо—кÿжгÿ йÿк,
Чылаже—шÿй лукмо вер.

Васильев Петр.
Марбумкомбинат.

* * *

Первой слог—
Океаныште ила,
Кокымшо слоглан
Лÿдын кычкырал.
Шарадем иктеш—
Шуко енган эл,
Интервент-влак
ваштареш
Ила кучедал.

Константинова Мария.
Морко район.

Тушто

Кö кая, кö толеш, чыланат тудлан кидым пуат, шкеже илышат огыл.

Николаев Юрик.

Ответ-шамыч

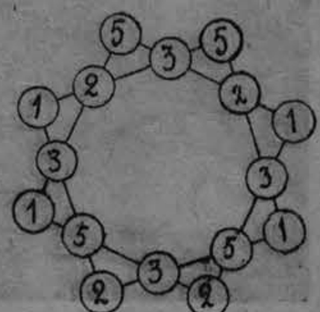
(50-ше № ым ончо)

ЛАБИРИНТ. Коля тыге эртен (стрелке почеш кай).

Головоломка

(54-ше № ым ончо)

Окса-шамычым тыге опташ кÿлеш. (Моло семынат лиеш).

ЛОГОГРИФ-ШАМЫЧ. 1. Тура—Тула. 2. Ломбо—бомбо.

ТУШТО-ШАМЫЧ. 1. Умыла. 2. Ушкал тÿкö. 3. Пöрт.

Чыла задаче-шамычлан ответым чын колтышо-шамыч: Петухов Илья ден Лебедев Никифор (Тошто-Тор'ял кыдалаш школ).

РЕДАКЦИЙ ДЕЧ: Ответым ятыр йоча-шамыч колтеныт. Но нуно чыла задачым пален огыт ул, садлан фамилийыштым она ончыкто.

Петр Анисимович Моисеенко

(Колымыжлан 30 ноябрьыште 15 ий темеш)

Петр Анисимович Моисеенко 1885 ийыште Орехово-Зуевысе Морозовын фабрикыштыже лийше ик эн кугу стачкын организаторжо лийын. Садланак тудым „Морозовский стачкын ачаже" маныныт.

П. А. Моисеенко 1852 ийыште кресаньык ешеш шочын. Вич ияш тулыкеш кодын. 13 ияш гыч текстильный фабрикыш паша ышташ пурен. Тудо изиже годсек нелэ, йöсö илышым чытен, пенгыдемын кушкын. Лудаш, возаш шкеак тунемын.

20 ияш рвезе пашазе улмыжо годымак революционный книга-шамычым лудаш тÿҥалын. Йолташыже-шамыч дене пырля пашазе-шамычын фабрикыште велын илымышт нерген, шкеныштын илышым саемдышаш верч эксплоататор ваштареш кредалме нерген кангашеныт. Чапле ткач, отличный столяр, тале агитатор—пашазе-шамыч коклаште пеш вашке пагалыме да вале йолташ лийын.

Петербургыш толмыжо годым тудлан 21 ий улмаш. Тушто пашазе кружок, студенческий погынымаш, подпольный паша гоч тудо пенгыде революционный борец шуаралтын.

Моисеенко—первой гана лийше кугу стачкын организаторжо. 1877 ийыште Петербургышто ткач-шамычын стачкыште участвоватлен. Садланак тудым арестоватлен ссылкыш колтеныт. Ик ий гыч полицийын шекланымыж гыч утлен куржеш да уэш Петербургыш толеш. Тушто 1879 ийыште ткач-шамычын стачкыштыт участвоватла. Адакат арестоватлат да Восточный Сибирьыш—ссылкыш колтат. Тушто Моисеенко 4 ий илен.

П. А. Моисеенко.

Ссылке гыч пöртылмек, 1883 ийыште Орехово-Зуевысе Морозовын фабрикышкыже пашам ышташ пура. Тунам фабрикыште революционный пашам ыштыш нелэ улмаш. Моисеенко ден тудын йолташыже Волков пашазе-шамычым общежитием, уборныеш чумырен фабрикант-шамыч ваштареш тÿшка вий дене шогалме нерген пропагандым колтеныт.

Морозовский стачке 1885 ий 7 январьыште тÿҥалын. Тушто 8000 пашазе участвоватлен. Бастоватлыше пашазе-шамыч коклаште Моисеенко первой радыште лийын. Тудо пашазе-шамычым организованно кредалаш туныктен, администрацийдек требований возымашым организоватлен.

Пашазе-шамычын требованийыштышт 17 параграф улмаш. Нунын кокла гыч тыгай требований-шамыч лийыныт:

Штрафым пытарен, штраф оксам пöртылташ.

Пашадарым 25 процентлан кугемдаш.

Браковщик-шамычлан контрольым ышташ.

Пашазе-шамыч дене грубо обращатлыше, пашазе-шамычым шыгыремдыше посна мастер-шамычым паша гыч луктыаш..

Тидын деч посна Моисеенко Внутренний паша министрлан письмам возен. Пашазе-шамыч лÿм дене фабрикыште пашазын илышыштым ончаш комиссийым ышташ йодын. Тыгай выступлений да требований-шамыч деч кугыжан правительство чот лÿдын да стачкым пызыраш войскам колтен. Вооруженный вий дене стачке пызыралтын.

Морозовский стачке—кугу урок лийын. Пашазе-шамыч фабрикант ваштареш организованне кредалаш кÿлмым раш паленыт. Морозовский стачкым пызыралме годым Моисеенком арестоватленыт. Кугыжан правительство тудым Архангельский губернийыш колтен. Тудо тушто 1889 ий марте лийын. 1893 ийыште уэш тюрмаш логалеш, тужечын северыш—Вологодский губернийыш колтат.

1917 ий марте тале революционерын илышыже тюрьма ден ссылкыште эрта. Великий Октябрьский социалистический революций 65 ияш Моисеенком Кавказыште в а ш л и й ы н. Тушко Горловка (Донбасс) гыч, забастовко лиймек куржын.

1921—22 ийлаште Харьковский институт пелен пашам ышта. Тушто 70 ияш кугыза 40—50 ий ончыч лийше событий-шамыч нерген шарнымашым возен. Моисеенко 1923 ий ноябрьыште колен.

Тудо пытартыш кечыже марте пенгыде революционер-коммунист ыле.

Б. Я. Закс.

*Отв. редактор—
И. М. МУЗУРОВ.*

Упол. Марлита № А—950. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-ше типографийже.